

POMŮCKA K ROZPOZNÁNÍ PIRÁTSKÝCH NAPODOBENIN AUDIOVIZUÁLNÍCH DĚL

Česká protipirátská unie (ČPU) sdružuje distributory vydávající přes 95% běžné produkce videokazet a DVD s filmy a jinými audiovizuálními díly (s výjimkou pornografických záznamů). Z hlediska protipirátských zájmů zastupuje i sdružení největších hollywoodských studií Motion Picture Association (MPA). Pracovníci ČPU aktivně vyhledávají případy pirátství, poskytují součinnost orgánům při provádění kontrol a razíí, vyhotovují odborná vyjádření k pravosti zboží a vyčíslují škodu. ČPU pro státní orgány zajišťuje i bezplatnou likvidaci pirátských audiovizuálních nosičů.

Obecná pravidla

Úvodem: Tento materiál používá termíny nedovolená napodobenina, padělek, pirátský nosič apod. jako synonyma. V terminologii zákona č. 191/1999 Sb. o opatřeních týkajících se dovozu, vývozu a zpětného vývozu zboží porušujícího některá práva duševního vlastnictví a zákona č. 634/1992 Sb. o ochraně spotřebitele se jedná o nedovolenou napodobeninu. U všech metod rozeznání platí, že jsou více či méně orientační. Základní metody nemohou obsahovat všechny výjimky, které se mohou lišit i titul od titulu a vydání od vydání. Následující postupy se vztahují výslovně na kinematografické a video filmy. Mnohé z postupů lze aplikovat i na rozeznání nedovolených napodobenin audiovizuálních záznamů dokumentárního či pornografického zaměření; tyto záznamy však nejsou šířeny výlučně výhradně (tj. k některým titulům může mít licenci pro ČR více subjektů) a zpravidla nejsou k jejich označování používány hologramy a exploatace se neřídí běžnými pravidly. Také pravidla výroby a importu (exportu) takových záznamů je zpravidla odlišná.

Obecně můžeme techniky rozeznávání pirátských nosičů resp. detekující podezření na pirátství rozdělit na:

Obecné postupy

- Formát rozmnoženiny
- Okolnosti a způsob šíření
- Celkový dojem z výrobku
- Cena

Odborné postupy

- Datum vydání
- Fyzické vnější zkoumání
- Prozkoumání obsahu
- Prověření licenčních ujednání

Při orientačním – laickém rozeznání pirátského nosiče s filmovým či jiným audiovizuálním dílem od legitimního nosiče se orientujte zejména podle vlastního dojmu ze způsobu prodeje případně okolností dovozu či vývozu a ze zboží samotného.

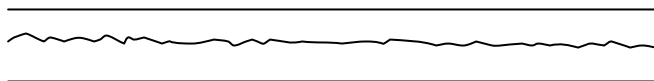
Formát rozmnoženiny ve formě optického disku: Jedná se o velmi užitečnou a přitom jednoduchou pomůcku rozeznávání nelegálních rozmnoženin optických audiovizuálních (filmových) děl. Optickým diskem rozumíme hmotnou rozmnoženinu, na níž je záznam zaznamenán v digitální podobě. V ČR lze rozmnoženiny filmů optických discích rozdělit v zásadě do těchto kategorií:

Filmy na optických discích	CD lisované	CD vypalované	DVD vypalované	DVD lisované
Legální rozmnoženina	X (VCD zpravidla importované)			X
Nelegální rozmnoženina	X	X	X	X

V našem regionu se na digitálních nosičích kinematografické a video filmy distribuují téměř výhradně pouze na lisovaných optických discích (v současnosti pouze DVD discích, v minulosti bylo vydáno i několik málo filmů na lisovaných videokompaktních discích - VCD). Kinematografické filmy a klasické video filmy zásadně nejsou vydávány na vypalovacích médiích (CD-R, CD-RW, DVD-RAM, DVD-R/RW a DVD+R/RW). Tato média poznáte nejsnadněji podle označení (běžné komerční vypalovací disky mají komerční firemní potisk na nezáznamové straně disku, kde je uveden formát disku). Některé tyto disky však nejsou takto potištěny, resp. obsahují napodobeninu potisku legitimního disku. V tom případě je potřeba rozeznat vypalovaný disk od lisovaného jinými metodami.

Základním vodítkem je barva a provedení záznamové strany. Vypalovací média mají záznamovou stranu zpravidla zabarvenou. DVD-R média mají záznamovou stranu většinou výrazně fialovou, záznamová strana CD-R médií je většinou měkce zlatavá či stříbrná se zabarvením do zelena, modra či jiných teplých barev (CD-RW média mají např. záznamovou stranu ocelově modrou). Naproti tomu lisovaná média jsou zpravidla studeně stříbrná (výjimečně však i jiných barev jako zlaté příp. lisované disky her PlayStation mají jasně modrou resp. černou barvu). Vypalovaná média lze zpravidla dobře rozeznat i podle zřetelné hranice, kde byl na disku záznam vypálen a kde nikoliv; a dále pak podle toho, že u vnitřního středového kroužku mají zaznamenáno málo informací. Obecně lze tedy dedikovat, že pokud je film zaznamenán na vypalovacím médiu, jedná se o padělek.

Dalším vodítkem je rozeznání CD disku od DVD disku. Jak je patrné z výše uvedené tabulky, je-li film zaznamenán na CD disku, jedná se zpravidla o nedovolenou napodobeninu. Kompaktní a DVD disk si jsou pro laika velmi podobné. Nemáte-li možnost založit disk do přehrávače či do mechaniky PC, nejlépe je od sebe rozeznáte pohledem na hranu disku. U DVD disku rozeznáte, že se disk skládá ze dvou slepených vrstev, stejně tlustých, a spára mezi nimi je pravidelná a rovná. Naproti tomu kompaktní disk obsahuje pouze jednu polykarbonátovou vrstvu, přičemž lak na této vrstvě tvoří při pohledu na hranu disku nepravidelnou linku.

Zjistíte-li, že se jedná o DVD disk, pak je-li záznamová strana DVD disku výrazněji zabarvena (zpravidla fialově), jedná se o padělek. Bohužel i v naší republice se vyskytují lisované padělané DVD disky s filmy. V současnosti se jedná zpravidla o DVD disky ruské provenience, které obsahují české titulky, případně i český dabing. Vodítkem rozeznání neoprávněné rozmnoženiny je jak přebal, tak disk samotný. Střední kroužek takového pirátského disku zpravidla obsahuje méně informací, než legitimní disk. Pirátská rozmnoženina obsahuje zpravidla pouze jediný alfanumerický kód a čárový kód. Legitimní disky naproti tomu mají na vnitřním kroužku zaznamenáno více informací včetně LBR a SID kódu (viz níže).

Jediný digitální formát rozmnoženiny, kteří distributoři filmů a v ČR používají, je lisovaný DVD disk, nejčastěji formátu DVD9. Vypalovací DVD disky mají záznamovou vrstvu zpravidla světle fialovou. Naproti tomu lisovaný DVD disk má stříbrnou příp. i zlatavou barvu záznamové strany bez výraznějších barevných podtónů s výjimkou efektu lomu světla v barevné spektrum. Vypalovací média se v současnosti omezují zpravidla na formát DVD5; tato média mají oproti DVD9 téměř o polovinu menší kapacitu dat, což omezuje velikost záznamu na disku (chybějící jazykové verze, bonusy apod.).

Prodej: Všimněte si úrovně provozovny a prodeje. Je provozovna řádně označena včetně jména odpovědné osoby, názvu a IČO podnikatele a otevírací doby? Není obal zboží poničen? Pokud ano, vypadá samotný nosič nepoškozen? Vydává prodejce při nákupu paragon? Nejčastěji se padělky vyskytují na tržištích, při stánkovém prodeji a v bazarech. Pokud je vystaven pouze jeden vzorek od každého titulu, podá Vám prodáváč nosič, který si chcete koupit, z viditelného místa umístěného v provozovně či stánku, či jde pro zboží kamsi pryč? Dobrým vodítkem je i cena, odpovídá obvyklým cenám? Ovšem ani cena není určující; legální distributoři často poskytují různé slevy či akční nabídky, vyprodávají starší tituly apod. Naopak piráti, zejména pokud si dají na napodobení originálu záležet nebo jde-li o novinku, prodávají pirátské zboží za cenu blízkou ceně originálu.

Dovoz, vývoz: Dovozy případně vývozy (do SR) provádí legitimní vydavatelé zpravidla ve větších zásilkách a používají specializované resp. renomované speditéry. Proto je subjekt speditéra a forma zásilky základním vodítkem. Ve světě je běžné zneužívání služeb velkých speditérů specializujících se i na malé soukromé a obchodní balíčky (TNT, DHL, UPS apod.) k zaslání zejména pirátských DVD. Tyto zásilky směřují většinou z asijských zemí, příp. ze zemí bývalého Sovětského svazu a směřují do USA, Velké Británie a evropských zemí. Taková DVD potom často slouží jako předloha pro další pirátské kopírování.

Legitimní videokazety jsou převážně duplikovány v ČR, některé tituly (Walt Disney) jsou dováženy i z jiných duplikačních linek, především v Nizozemí či Belgii. Pokud jsou videokazety dováženy duplikované, jsou zároveň označeny hologramy (viz níže), a to na levém průsvitném okénku videokazety.

Jak vyplývá z výše řečeného, video kompaktní disky VCD stejně jako kvalitnější formáty založené na stejné technologii Super VCD (SVCD) a Extended VCD (XVCD) se v ČR legitimně téměř nevyskytují. Pokud by byly kinematografické filmy v těchto formátech importovány do či exportovány z ČR, jedná se pravděpodobně o nedovolené napodobeniny. Legitimní DVD jsou zpravidla duplikována v zahraničí, některé společnosti duplikují též v ČR, avšak nejedná se o filmy největších hollywoodských studií označovaných jako „majors“ – viz tabulka níže. Lisovny DVD, které využívá převážná část legitimních distributorů, jsou především v Německu, Nizozemí, Rakousku, Anglii a Belgii. Nezávislé tituly mohou být importovány i z Polska či Chorvatska. Přes Slovenskou republiku nedochází k legitimním dovozům DVD. Legitimní distributoři dále neobjednávají lisování disků v Ruské federaci ani v jiných státech bývalého Sovětského svazu, jakékoli disky s filmy z tohoto původu budou z 99% pirátské. Vodítkem může být i skutečnost, zda jsou v pořádku všechny průvodní dokumenty k zásilce, zda je jasně identifikovaný příjemce zboží v ČR. U nás vydávají na DVD kinematografické a filmy (tj. filmy určené pro kina) především tyto společnosti: Bontonfilm (pod značkou Bonton Home Video a Centrum českého videa), Filmexport Home Video, Hollywood C.E., Intersonic Taunus Productions, Magic Box, Sony Music Bonton, SPI International (případně prostřednictvím Help Film) a Warner Bros. Legitimní distributoři hlavních hollywoodských studií dovážejí DVD často už kompletované a zabalené ve fóliích. U všech vydavatelů platí, že pokud jsou disky dováženy na trnech (špindlech), málokdy jsou současně dováženy přebaly k diskům. V tabulce najdete rozdělení distribuce hlavních hollywoodských studií v ČR.

Hollywoodské studio (včetně dceřinných firem)	Distributor v ČR
Walt Disney, Buena Vista, Touchstone	Warner Bros.
Universal	Universal resp. Bontonfilm
20th Century Fox, Twentieth Century Fox	Bontonfilm
Columbia TriStar, Sony Pictures	Bontonfilm
DreamWorks	Bontonfilm
MGM/UA, Metro-Goldwyn-Mayer, United Artists	Bontonfilm
Paramount	Hollywood C.E.
Warner Bros.	Warner Bros.

Zboží: Důkladně prohlédněte zboží, jak na Vás působí. Je označeno holografickými nálepkami – hologramy? Většina společností (všichni členové ČPU) vydávající filmové tituly na videokazetách opatřuje k usnadnění rozeznání legitimních výrobků od pirátských napodobenin barevný přebal i nosič tzv. holografickou nálepkou, hologramem. Základní barva hologramu je zpravidla stříbrná; holografický efekt způsobuje, že při různých náklonech a úhlech světla se na nálepce mění obraz a jsou vrhány barevné odlesky. Hologramy jsou vyráběny tak, aby nebylo snadné je napodobit; obsahují často různé grafické a výtvarné motivy, časté je použití loga dané společnosti, případně jednotící motiv, jako je kamera u hologramů ČPU. Hologramy používané na videokazety a DVD jsou vyrobeny z destruktivních materiálů, které zajišťují poškození či úplné zničení hologramu při pokusu jej přemístit. U starších titulů stejně jako u jiných minoritních vydavatelů je však možné, že legální videokazeta hologramem opatřena není. U DVD disků jsou hologramem opatřovány pouze přebaly a to dosud ne zcela výhradně. Např. u některých výrobců (Bontonfilm) nemají hologram DVD kompletovaná v zahraničí. Přebal videokazet je téměř výhradně v českém jazyce, přebaly DVD disků mohou být jak v českém tak anglickém jazyce s českým dodatkem nejdůležitějších pojmů, jiné jazykové verze se vyskytují zřídka. Dětské filmy a disky, obsahující český dabing jsou zpravidla distribuovány s českými přebaly. Disky jsou naproti tomu většinou potištěny anglicky.

Má zboží kvalitní barevný obal a je zabaleno v nepoškozených fóliích?*) Barevný přebal zavedených legitimních distributorů je tištěn hlubotiskem na křídovém hladkém papíře. Tisk je jasný i v případě malých písmen. Barevné obrázky jsou jasné a celý přebal je v obalu nosiče od kraje do kraje. Pokud je krabička průhledná, zadní strana přebalu je potištěna nabídkami dalších filmů. Naproti tomu rozšiřovatelé pirátských nosičů často kopírují originální přebaly na barevných kopírkách, při čemž dochází k tomu, že ofocený přebal je velikosti A4 a musí se ručně stříhat. Při tomto nepřesném stříhání přebal nepasuje do umělohmotného obalu, je kratší, strany jsou křivé, v některých případech jsou ušřížena písmena názvu filmu a dalšího tisku na přebalu. Je-li kopírováno na papíry stejné velikosti jako originální přebal, barvy na kopii často nedosahují až ke krajům a po obvodu přebalu je milimetrový bílý, či jinak barevný, proužek. Úroveň kopie přebalu záleží na použitém papíře a především kvalitě kopírky, vždy je však okopírovaný přebal méně kvalitní, než originál. Obrázky a písmo na kopii přebalu nejsou jasné jako při tisku, většinou jsou rozmazané a malá písmena nejsou k přečtení. Soutisk barev není tak dokonalý, jako na originálu. Na kopie bývá nejčastěji používán běžný „kancelářský“ papír, který není lesklý a hladký jako křídový papír. V poslední době se objevují i kvalitnější kopie na lesklém papíře, tento papír však není tak silný jako papír originálních přebalů. Podobná pravidla platí i o tištěných pirátských přebalech vydaných titulů, kdy piráti jako předlohu použijí obrázek legitimního přebalu a ten potom tisknou. Přenosem se zhoršuje čitelnost nejmenších písmen a dochází k chybám při soutisku barev. Je-li jako předloha ke zhotovování kopií přebalu použit originální přebal obsahující hologram, na kopii přebalu není nálepka, ale ofocený hologram, který ofocením změnil barvu většinou do modra a objevil se podtisk, který je vidět u originálu pouze pod jiným úhlem náklonu. Z toho důvodu v některých případech výrobci pirátských nosičů z přebalů odstraňují holografické stickery. V tomto případě se na přebalu po ofocení objeví kolečko nebo ovál nejčastěji bílé barvy, jelikož při stržení stickeru dojde ke stržení barevného tisku originálního přebalu, nebo nepopsané místo neutrální barvy. U předpremiérových titulů (tedy u filmů, které dosud nebyly vydány oprávněně), ale i u některých již vydaných titulů, piráti tvoří vlastní přebal, který se pak liší od legitimního. K vytvoření přebalu jsou používány různé propagační a reklamní materiály. U takovýchto přebalů dochází velmi často k chybám v textu, výměně písmen, vynechání mezery apod. Asijské pirátské disky obsahují velmi často kromě asijských znaků i faktické nesmysly – např. logo či název více výrobců (Univesal, Walt Disney), jména tvůrců a herců, kteří se na filmu vůbec nepodíleli apod. Dalším znakem je kvalita fólie, v které je krabička zabalena. Oficiální distributoři distribuují své nosiče vždy zabalené do průhledné samosmršťovací fólie, která je pružná. Naopak fólie používaná k balení pirátských nosičů je hrubší, nepružná, na omak hrubá a zvýšeně šustivá. Celofán na pirátských videokazetách je navíc balen jako balíček (knížka, dárek), oficiální distributoři však fólie svařují. Pirátské optické disky s filmy nejčastěji nejsou vůbec baleny ve fólii.

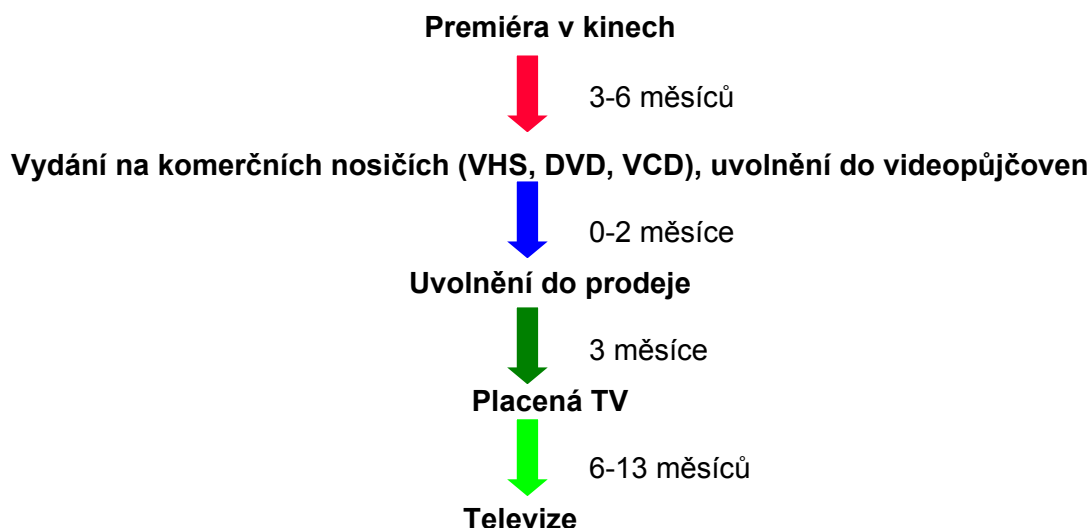
Je správně uveden charakter zboží? Nejčastěji k tomu dochází při zaměňování DVD disků s běžnými kompaktními disky s audiovizuálním záznamem. Kompaktní disky, nejčastěji vypalovaná CD-R případně nepřilíh často i lisované videokompaktní disky (VCD) s jednoduchým potiskem, jsou šířena v krabičkách DVD. Technologicky i kvalitativně se však jedná o naprosto jiný nosič – VCD je digitální obdoba VHS co se týče do charakteru zaznamenaných dat i kvality záznamu. Běžný film se zpravidla nevejde na jedno VCD, proto je film rozdělen na více disků, nejčastěji na dva. Zjednodušeně se dá říci, že pokud jsou v krabičce DVD dva disky (neplatí u speciálních edicí a mimořádně dlouhých filmů jako filmy trilogie „Pán prstenů“), bude se jednat zpravidla o VCD, a tím i o padělky.

Datum vydání – Časové schéma

Postup podle tohoto znaku pirátského zboží řadíme mezi odborné postupy rozeznání, ale je dobře použitelný i pro lépe informovaného laika. Exploatace filmů, tedy hospodářské využívání a šíření filmů, má své zákonitosti. U kinematografických filmů dochází nejdříve k šíření v kinech, poté je film

*) I legální rozmnoženiny, tzv. originální nosiče, mohou být distribuovány ve zjednodušených či černobílých obalech. Skutečností je, že to není příliš časté. Co se týká fólií, někteří prodejci fólií ze zboží odstraňují, např. proto, že vystavují krabičky a nosiče vkládají až při nákupu, či že na zboží umísťují zabezpečovací pomůcky proti krádeži.

vydán na komerčních nosičích (VHS, DVD, VCD – v podstatě už překonaný formát používaný legitimními vydavateli už jen v Asii), následuje placená a normální televize. U titulů vydaných na komerčních nosičích je nejdříve dílo uvolněno do půjčoven a poté až pro prodej. Některé firmy však uvolňují DVD zároveň pro půjčovny i pro prodej. U filmů, které neběží v kinech, je tato fáze přeskočena, ostatní zůstávají zachovány.

Pomůcka k rozeznání pirátských optických disků s filmy

Pirátské optické disky s filmy můžeme podle formátu média rozdělit do tří základních skupin.

CD-R: Jedná se o běžné komerční kompaktní disky, které jsou prodávány bez záznamu k domácímu zhotovování zvukových, audiovizuálních či softwarových záznamů (tzv. CD Recordable – CD-R). Do této kategorie zařazujeme i přepisovatelná CD-RW, která jsou však k pirátství zneužívána zřídka, neboť jsou výrazně dražší než CD-R. CD-R a CD-RW jsou prodávány jak potištěné na nezáznamové straně, tak čisté. Data se na ně zapisují vypalováním. Legitimní distributoři filmových děl a většiny zvukově-obrazových záznamů tyto formáty nepoužívají, proto pokud je na takovém nosiči zaznamenáno filmové dílo nebo audiovizuální záznam, jedná se téměř s jistotou o pirátský nosič. Teoreticky však není vyloučeno, že někdo natočí film – např. jako cvičení na FAMU, a tento si pak vypálí v jedné či několika kopiích na CD-R; v takovém případě se nejedná o závadné jednání. V praxi je však tento formát zneužíván k neautorizovanému šíření filmových děl. Piráti často používají různé komprimační programy, aby snížili objem zaznamenávaných dat, a tak se jim podařilo zaznamenat film na menší počet nosičů, než kdyby použili standardní VCD formát, viz níže. Nejčastější „pirátské“ komprimační formáty jsou DivX (přípona .avi) a MPEG 4. (přípona .mpeg, nebo .mpg). Filmy, zejména novinkové, které dosud nevyšly oprávněně na komerčních nosičích, jsou často šířeny v původních verzích a jsou k nim softwarově připojeny české titulky, většinou v samostatných souborech s příponami .sub či .txt. Piráti se většinou nesnaží napodobovat legitimní rozmnoženiny, pirátské disky mají nejčastěji nezáznamovou plochu potištěnou firemním potiskem výrobce CD-R nebo zůstává nepotištěná (blank CD, none name CD). Název titulu, je-li na nosiči zaznamenán, je nejčastěji fixem přímo na disk, nebo ručně psaný na značkový přebal či na vloženém lístku. Někdy jsou však používány „papírové potisky“, tj. potisk CD se vytiskne na papír a nalepí na disk, nebo kopie přebalů, většinou vytištěné na barevné inkoustové tiskárně. CD-R a CD-RW nejsou kompatibilní s většinou stolních VCD či DVD přehrávačů, i když nyní jsou v prodeji i přístroje, které tyto formáty podporují.

VCD: Neboli video kompaktní disk. Tímto termínem označujeme lisovaná CD, na kterých je zaznamenán film či zvukově obrazový záznam. Data se na disk dostávají v továrně lisováním, přímo při nanášení polykarbonátu, základní součásti kompaktního disku. V podmínkách ČR označujeme jako VCD též vypalovaná CD (tedy CD-R), pokud jsou na nich záznamy vypáleny ve formátu VCD (struktura min. čtyř podadresářů, jako komprimační program je použit MPEG 1). Většina těchto disků, není-li vadná, funguje v stolních VCD přehrávačích a ve většině stolních DVD přehrávačích. VCD

jsou charakterem stejné nosiče jako běžná hudební CD, je však na nich zaznamenán film či jiný audiovizuální záznam. Kvalita záznamu je obdobná jako kvalita záznamu VHS, disk s uživatelem „nekomunikuje“, umožňuje pouze přehrát záznam. Audiovizuální záznam představuje daleko větší objem dat než běžné hudební CD, proto musí být film podle délky a kvality zaznamenaného obrazu a zvuku většinou rozdělen na více disků, zpravidla postačí dva. VCD formát není v Evropě u legitimních výrobců příliš rozšířen, v češtině vyšla jenom šestice titulů na těchto nosičích. Naproti tomu u pirátů je tento formát oblíben, a to zejména pro prodej německojazyčných verzí filmů turistům v českém příhraničí. Disky jsou na výrobu daleko lacinější a méně náročné než DVD, přitom je lze přehrát ve většině DVD přehrávačů nebo v PC. Disky jsou zpravidla potištěny aby vzbudily dojem originálu, zpravidla je potisk značně primitivní; někdy je však potisk plnobarevný. Informace na středovém kroužku jsou minimální nebo žádné. Pirátské disky lze rozeznat zpravidla velmi dobře, a to nejen s ohledem na předpremiérové uvádění filmů, špatnou kvalitu provedení potisku i záznamu, ale i s ohledem na způsob a místo prodeje a cenu. Na tržištích jsou takové disky velmi často prodávány v DVD krabičkách, které jsou oproti klasickým krabičkám na CD podlouhlé a většinou vyrobené z černého plastu. Tyto přebaly jsou opatřovány napodobeninami DVD přebalů, většinou kopiemi německojazyčných přebalů (často předpremiérových „neoficiálních“), přebalů tištěných v Asii obsahujících čínské či jiné asijské znaky, nebo kopiemi DVD přebalů u již vydaných filmů (zejména v německé verzi). Na příhraničních trznicích převažují vypalovaná CD s jednoduchým potiskem, často jednobarevným, kdy potisk disku s první částí filmu je v odlišné barvě než potisk druhého disku, avšak design je stejný. Časté jsou i kvalitnější plnobarevné potisky, méně časté pak i tzv. papírové potisky – viz výše.

DVD: DVD (Digital Versatile Disc) je, přes svůj podobný vzhled, zcela odlišný formát od CD-R i VCD. Umožňuje podle typu nosiče nahrát velké množství informací, tedy i zaznamenat celý film v nejvyšší obrazové kvalitě, s několika verzemi zvuku, dabingu, titulků, a ještě přidat tzv. bonusy – např. film o filmu, vystřižené scény, komentář autorů, hry apod. Disky jsou intermediální a interaktivní, záznam a provedení (jazyk apod.) jsou ovládány uživatelsky prostřednictvím Menu. Existují čtyři formáty DVD – DVD5 obsahuje jednu záznamovou vrstvu na jedné straně a umožňuje nahrát 5 Gb (gigabajtů) dat; DVD9 obsahuje dvě záznamové vrstvy na jedné záznamové straně a umožňuje nahrát 9 Gb dat, DVD deset má po jedné záznamové vrstvě na každé straně a jeho kapacita je 10 Gb a neobjemnější disk DVD 18 má po dvou záznamových vrstvách na každé straně a jeho kapacita je 18 Gb.

Vypalovačky DVD lze nyní pořídit v řádu tisíce korun; vypalovací médium pak v rozmezí 15-25 korun. Na takové médium lze zaznamenat film v podstatě v nesnížené kvalitě oproti legitimnímu lisovanému DVD, pouze s vynecháním jiných zvukových stop, bonusů apod. Takové kopie velmi poškozují nositele práv, neboť zprostředkovávají uživatelům zpravidla kvalitativně plnohodnotné záznamy filmů bez nároků na speciální znalosti či technické vybavení. Navíc jsou na trhu k dispozici již dvouvrstvá vypalovací DVD média, která řeší i problém nutnosti okleštění či komprimace záznamu při převodu z legitimní na vypalované DVD médium, neboť disponují téměř stejnou kapacitou jako lisovaná média. Tato dvouvrstvá média jsou dosud příliš drahá na to, aby byla v současné době zneužívána piráty, nicméně zkušenosti z rozvoje těchto technologií napovídají, že je otázkou cca půl až jednoho roku, kdy tato média zlevní natolik aby se stala přitažlivými pro piráty.

Pirátská DVD lisovaná v asijských černých lisovnách dorazila na náš trh dříve. Tyto disky nejsou příliš kvalitní, a to ani co do obrazu a zvuku, ani co se týče samotného provedení přebalu a potisku disku. Předpremiérové tituly jsou zpravidla pouze v původním znění, často obohacené o asijské titulky (čínské, malajské apod.). Kvalita záznamu takových filmů je velmi nízká; jako předloha slouží často záznam ruční kamerou z kina. Tištěné přebaly jsou plné chyb a nesmyslů, a to včetně autorů, hereckého obsazení, studia a obsahu filmu. U již vydaných titulů bývá přebal ofocen a záznam je okopírován z již vydaného disku, v našich končinách zejména z disku určeného pro německý trh. Na potisku disků i na tištěných přebalech se často vyskytují asijské znaky, někdy je uvedeno, jaké asijské titulky či dokonce dabing disk obsahuje. Z asijského zdroje zatím nebyly zjištěny disky s českým dabingem či titulky.

Naproti tomu pirátská DVD z ruských lisoven jsou provedena daleko kvalitněji, což s sebou přináší i horší možnost rozeznání pouhým pohledem. Po založení do přehrávače však takové disky poznáte relativně snadno, protože na nich obsažené české titulky jsou zpravidla velmi nekvalitní, plné mluvnických nesmyslů, nečeských výrazů a obrátů, pravopisných chyb, synchronních posunů i

úplných vynechání některých dialogů. Přesto, že přebaly a potisky těchto disků jsou provedeny kvalitním tiskem, při podrobném čtení často nalezneme různé chyby – tu je vynechaná mezera mezi slovy, chyba v pravopisu apod. Anglický text na přebalu často neodpovídá obvyklému popisu filmu; při čtení třeba zjistíte, že se jedná o popis k soundtracku či o část recenze.

Pirátská DVD vykazují různé chyby; menu nefunguje jak má, obraz se rozpadá, ve zvuku jsou výkyvy, barvy jsou rozostřené a barevné spektrum posunuté, záznam se občas úplně „zasekne“ apod. Ochuzené jsou i bonusové materiály; pirátské disky je zpravidla neobsahují vůbec, či obsahují pouze jediný bonus. Na přebalu i disku je často uveden region All nebo údaj o regionu chybí vůbec, disky pak nejsou opatřeny ochranou regionu. Jak je uvedeno výše, na přebalech a potiscích se téměř vždy vyskytují různé chyby, někdy zřejmější, někdy méně nápadné. Disky i přebaly jsou totiž vyráběny v zemích, kde se latinka běžně nepoužívá, proto dochází k chybám i při přepisu jmen herců a autorů. Angličtina není rodným jazykem těchto pirátů, tím méně pak čeština, proto chyby v gramatice i pravopisu jsou časté.

Tyto disky, byť jsou velice často prodávány volně a ve velkém množství na východ od našich hranic, nejsou na našem trhu příliš časté.^{*)} Obvyklé však je, že se stávají předlohou pro tuzemské „vypalovače“, kteří z nich pořizují předpremiérové záznamy filmů. Takovéto rozmnoženiny pak trpí neduhy obou skupin pirátských disků: od svých lisovaných předloh přebírají chyby v titulcích a sníženou kvalitu obrazu a zvuku; a s ohledem na způsob výroby lisováním pak vykazují často chyby v načítání a komunikaci s DVD přehrávači. Nicméně pro zákazníky jsou tyto disky atraktivní zejména předpremiérovým uvedením, a dále pak s ohledem na nižší cenu oproti legitimním rozmnoženinám.

Vietnamští prodejci v současnosti prodávají výhradně vypalované kompaktní disky s filmy ve formátu video kompaktních disků. Přesto, že tyto disky prodejci označují za DVD, jedná se o prostý záznam filmu v určitém jazyce, zpravidla rozdělený na dva kompaktní disky, bez jakýchkoli bonusů či multimediálních efektů, viz VCD. V minulosti byly zachyceny i prodeje pirátských DVD disků asijského původu; v současnosti jsou však takové prodeje výjimečné a dosud nebyly zaznamenány ani prodeje filmů na DVD-R. Vývoj tímto směrem se však dá očekávat a pak tento fenomén drtivě dopadne i na český trh, protože spolu s německou verzí je možné na DVD zaznamenávat i českou verzi filmu bez omezení německé verze.

Vypalované disky CD-R a DVD-R s filmy jsou prodávány i prostřednictvím nabídek na Internetu, v inzertních novinách, či mezi známými. Jedná se o záznamy filmů z různých zdrojů, u předpremiérových stáhnutých především prostřednictvím Internetu a u jichž vydaných filmů zpravidla jejich převedením z DVD.

Postupy rozeznání:

Fyzické vnější zkoumání disku

- **Balení a potisk** (provedení, barvy, chyby viz výše)
- **Logo studia a distributora** – Logo studia je u legitimních disků uvedeno na přebalu i disku. Logo či název distributora je na přebalu i disku uvedeno u českých titulů a u nezávislých distribucí, na ostatních filmech jsou jen na přebalech, pokud jsou v češtině.
- **Informace na středovém kroužku** – Obecně platí, že čím méně informací, tím se spíše jedná o pirátský disk. DVD obsahuje zpravidla jeden SID kód - Source Identification Code – Kód identifikující zdroj) – a to LBR kód neboli Master kód, který identifikuje lisovnu, která DVD vylišovala. Legitimní CD a některá DVD obsahují i jiný SID kód – kód formy, který identifikuje formu (kód je stejný u všech titulů, vylišovaných v dané formě). SID kódy jsou ve formátu IFPI a čtyřmístný alfanumerický kód (viz obrázek). Optické disky včetně DVD dále obsahují kódy identifikující obsah jednotlivých vrstev (alfanumerický kód) a čárový kód pro manipulaci v lisovně.

^{*)} Prodávat lisovaná pirátská DVD znamená především je propašovat do ČR. Byť jsou tyto disky v zahraničí poměrně levné, tuzemským pirátům se vyplatí propašovat jediný disk od toho kterého filmu, a ten potom vypalovat na DVD-R.

LBR (Master) Kód

Kód formy (zde není viditelný)

Master kód

Master kód neboli Laser Beam Recorder Code (kód LBR; kód rekordéru s laserovým paprskem) identifikuje továrnu, kde byla vyrobena master kopie. Přidává se k řezu pásu matrice během expozice působení přístroje LBR. Tento kód je čitelný bez zvětšení. Začíná velkými písmeny IFPI nebo jako registrovaná známka, po které následuje čtyřmístný alfanumerický kód.

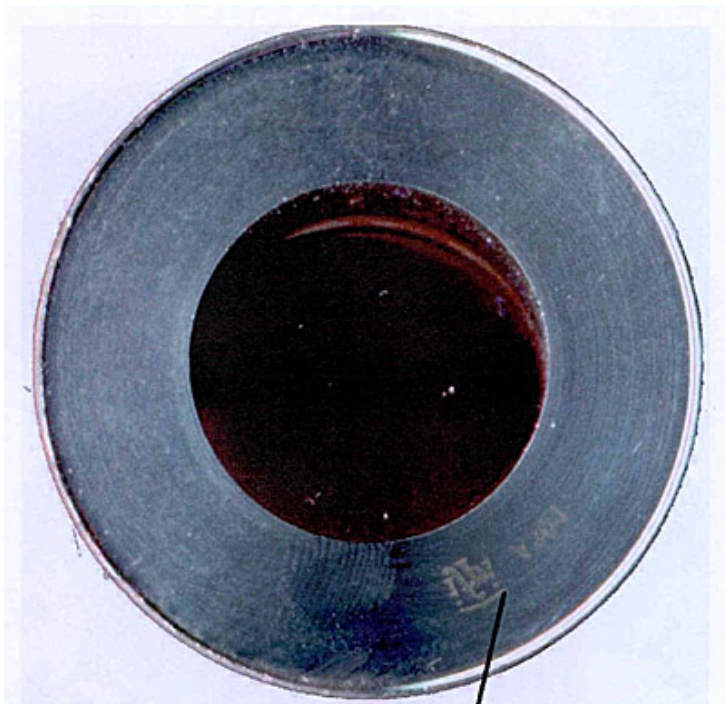
Kód hledejte ve stříbrné vrstvě středového kroužku.

Kód formy

Kód formy se vyleptává na zrcadlový blok každé formy. Pro každou formu a v každé továrně se při replikaci použije odlišný kód. Tento kód je čitelný bez zvětšení. Začíná velkými písmeny IFPI nebo jako registrovaná známka, po které následuje čtyřmístný alfanumerický kód, který identifikuje místo výroby.

Kód hledejte v průsvitné vrstvě středového kroužku.

Na obrázku je zobrazen zvětšený kód formy, který se nachází na přístroji nesoucím matrici. Když se matrice na tento přístroj umístí a zahájí se proces lisování disku, je tento kód formy rovněž vyleptán doprostřed každého nového disku (transparentní umělohmotná informace uprostřed disku). Kód formy zůstává stále stejný, bez ohledu na to, jaké CD disky se právě vyrábějí. Nelegální výrobci disků obvykle tento kód z formy odstraňují a nahrazují jej neoznačeným, aby tak utajili své aktivity.

Pokud není tento kód odstraněn přímo z matrice, bývá odstraňován z disku, nejčastěji leptáním, škrábáním apod.

Pirátské disky většinou neobsahují SID kódy, resp. tyto kódy jsou vyleptány. Při středu obsahují zpravidla menší množství informací –např. jen alfanumerický kód a čárový kód. Níže najdete nejčastější typy informací zaznamenané na lisovaných pirátských discích distribuovaných v ČR.

- **Shoda s oprávněně vydaným diskem** -Shoduje je disk a přebal s legitimním nosičem - tedy jde o jeho kopii či byla použita jiná předloha?
- **Hologram a bezpečnostní nálepka** - Hologramy na DVD nejsou dosud natolik rozšířeny jako u VHS. Hologram se dá použít pouze na přebal, nikoli na disk. Existuje i možnost vlisování hologramů přímo do DVD disku, tento způsob se však prakticky nepoužívá. Vydavatelé označují DVD hologramy různě. Převážná část produkce Warner Bros. a Buena Vista (Walt Disney, Touchstone) je označena hologramy. České filmy a nezávislá produkce je v současnosti také označována, a to hologramy ČPU. Bontonfilm (dříve Bonton Home Video) používá hologramy ČPU na DVD s českými a výjimečně i původními přebaly, DVD s cizojazyčnými přebaly mají někdy hologram zahraničního studia (například Columbia TriStar), většina však není označena hologramy.
- **Typ disku** - MPA studia nepoužívají CD-R formát, v ČR se prakticky nevyskytují video kompaktní disky, které jsou výjimkou i v EU
- **Regionální ochrana DVD** – Svět je pro distribuci DVD rozdělen do šesti regionů, Evropa včetně ČR patří do regionu 2. Přehrávače DVD jsou vybaveny regionální pojistkou, aby nemohlo dojít k přehrávání disku v přehrávači jiného regionu. DVD s hollywoodskými filmy jsou vždy opatřeny regionální pojistkou, naproti tomu vydavatelé českých a nezávislých filmů regionální ochranu spíše nepoužívají. Disky, které nemají regionální kódování, jsou označeny logem All (stylizovaná zeměkoule v rámečku s nápisem All). Každý legitimní přebal i každý disk má označení regionu (ve stejném formátu jako All, ale s číslicí, např. 2 pro náš region). Některé legitimní disky jsou odblokovány pro 2 i více regionů. Pirátské disky jsou velmi často regionálně nekódovány, na přebalu i na disku však může být uvedeno, že jsou kódovány. Pokud se liší údaj na přebalu a na disku, jedná se o padělek.

Porovnání potisků disků

PIRÁTSKÝ DISK

- Chybí logo studia
- Chybí informace o regionu
- Neobsahuje informaci o copyrightu
- Neobsahuje normu záznamu (PAL či NTSC)
- Kvalita předlohy je špatná

Oproti ukázce však mohou pirátské disky některé či všechny z chybějících údajů obsahovat.

Pirátské disky jsou většinou potištěny zjednodušeným obrázkem z filmu, často jednobarevně

PRAVÝ DISK

- Logo studia je uvedeno
- Informace o regionu, normě copyrightu i upozornění o autorských právech (není na všech legitimních discích, ale je často uvedeno)
- Legitimní disky bývají často potištěny barevným potiskem s motivy filmu, avšak výše uvedené údaje jsou obsaženy

PIRÁTSKÝ DISK

Asijské znaky se na DVD distribuovaných oprávněně v ČR i jinde v Evropě nevyskytují

Informace určené pro německý trh se na DVD oprávněně distribuovaná v ČR nevyskytují

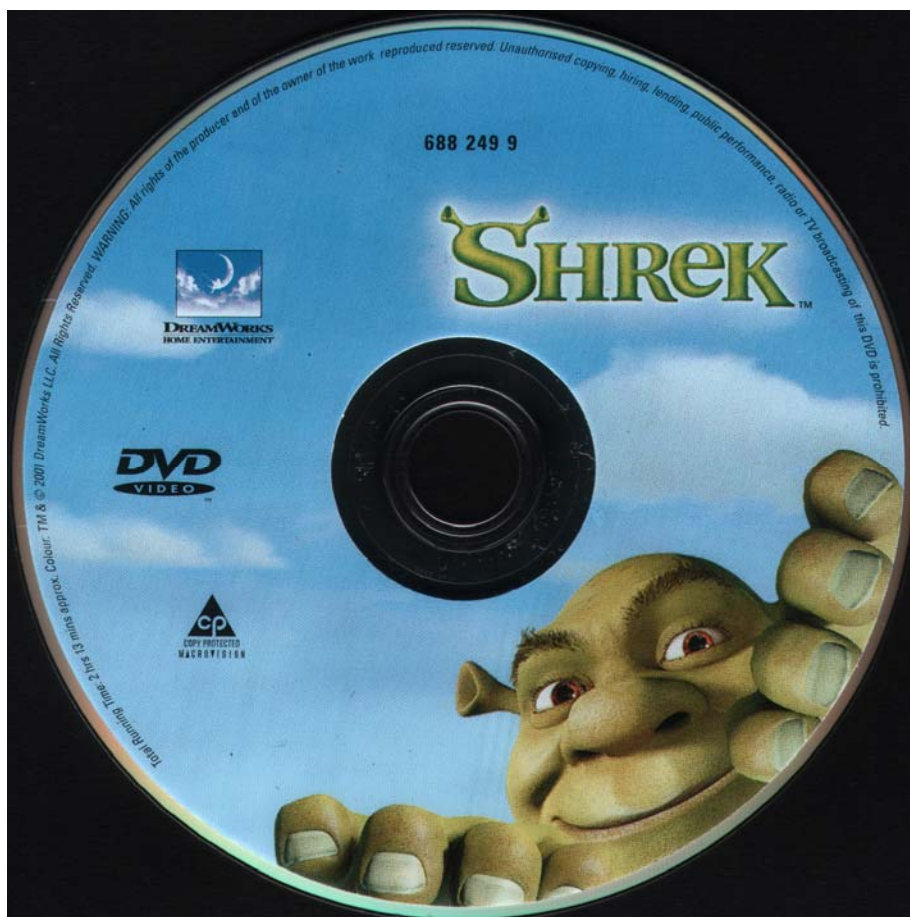
Pirátský disk je evidentně zhotoven podle legitimního disku

PRAVÝ DISK

Až na několik změn je provedení padělku shodné s legitimním diskem

Originál se od padělku liší jiným barevným odstínem a lepším provedením tisku – patrné je to v čitelnosti drobného tisku – porovnej například logo „cp-COPY PROTECTED MACROVISION“

PIRÁTSKÝ DISK

**Zdařilý lisovaný padělek
ruského původu**

Obsahuje prohlášení o
copyrightu © a upozornění
o autorských právech,
neobsahuje však logo
vydavatele

Obsahuje symbol regionu 2
PAL (ve skutečnosti však
disk nemá regionální
ochranu a lze jej přehrát
v jakémkoli přehrávači) i
symbol média DVD

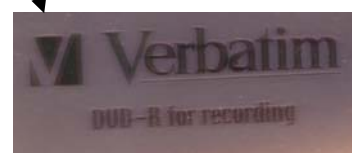
PIRÁTSKÝ DISK – VYPALOVACÍ MÉDIUM DVD-R

Z popisků na vrchní straně
je zcela zřejmé, že se
jedná o vypalovací médium

Titul zaznamenaného filmu
je na disk napsán ručně

Na středovém kroužku jsou
jen informace vztahující se
k prázdnému médiu

Označení DVD-R disku
může být také formou
vlisování na
nezáznamovou stranu

Zkoumání údajů na středu disku

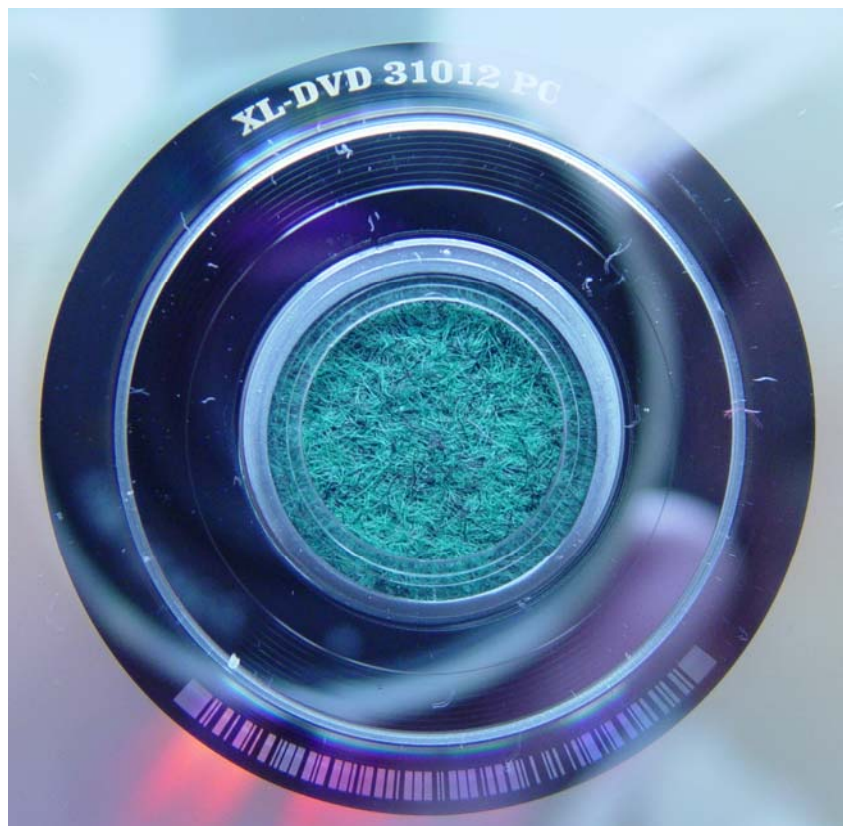
Obecně lze konstatovat, že čím méně údajů středový kroužek obsahuje, tím je pravděpodobnější, že se jedná o pirátský disk.

PIRÁTSKÝ DISK

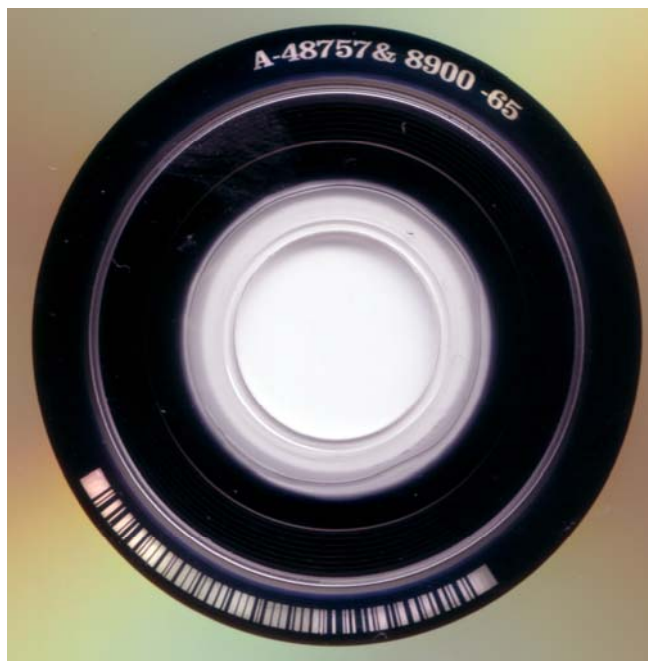
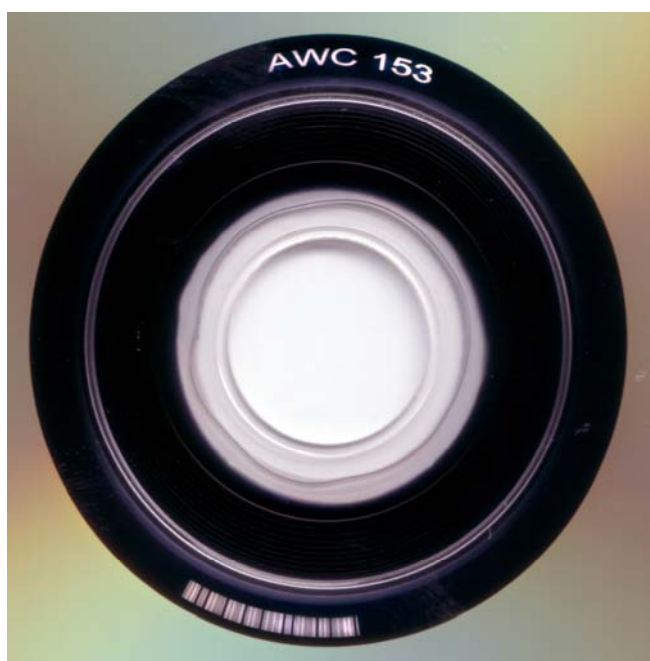
(ruský
původ)

Zobrazené disky obsahují
jediný textový údaj a dále
čárový kód

Disky stejného původu
obsahují někdy pouze textový
údaj (i v jiné grafické úpravě)
a neobsahují čárový kód

Jiné provedení pirátských disků ruského původu (středový kroužek na záznamové straně)

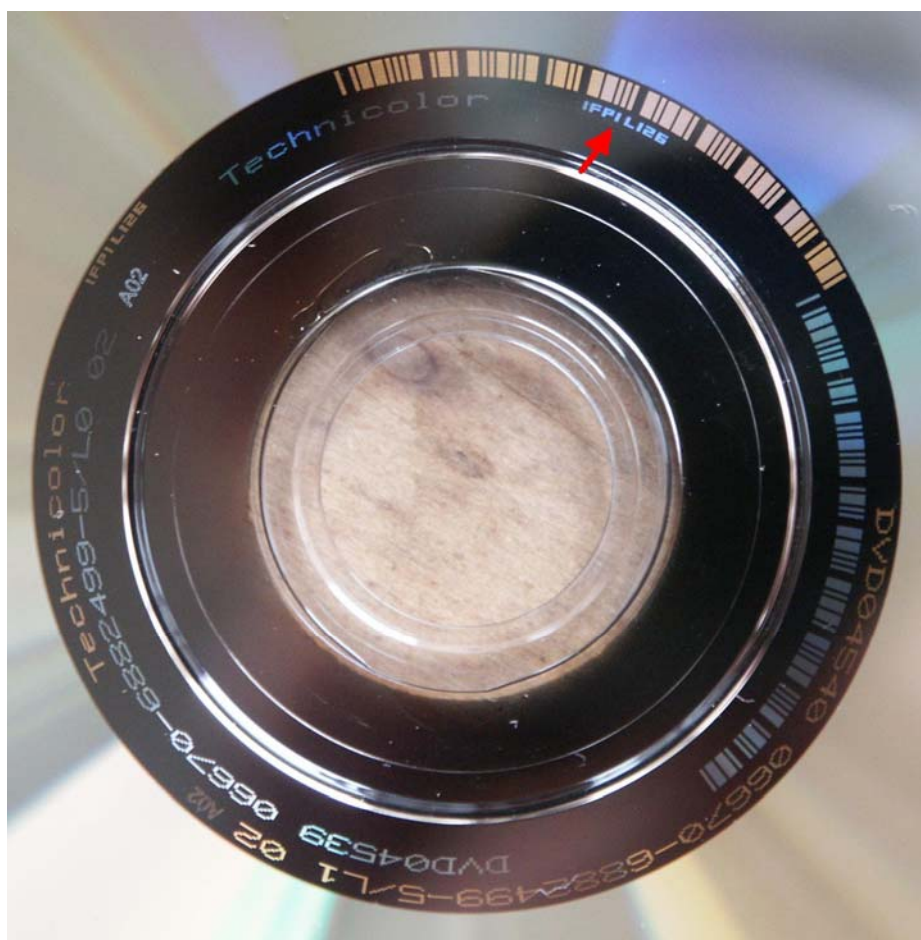

PIRÁTSKÝ DISK

(čínský
původ)

Na této ukázce je zajímavá přítomnost kódu formy viz výše. Obvykle piráti, používající registrovanou formu tento kód vyleptávají - na discích je pak patrné vyleptané místo.

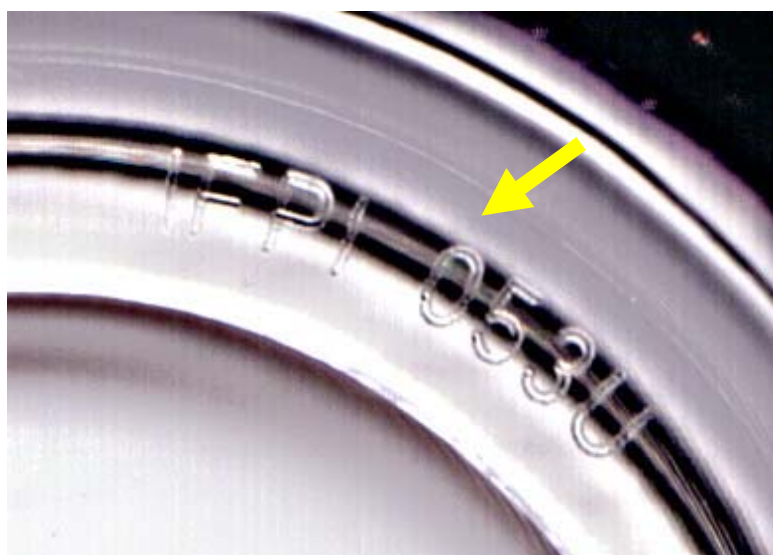
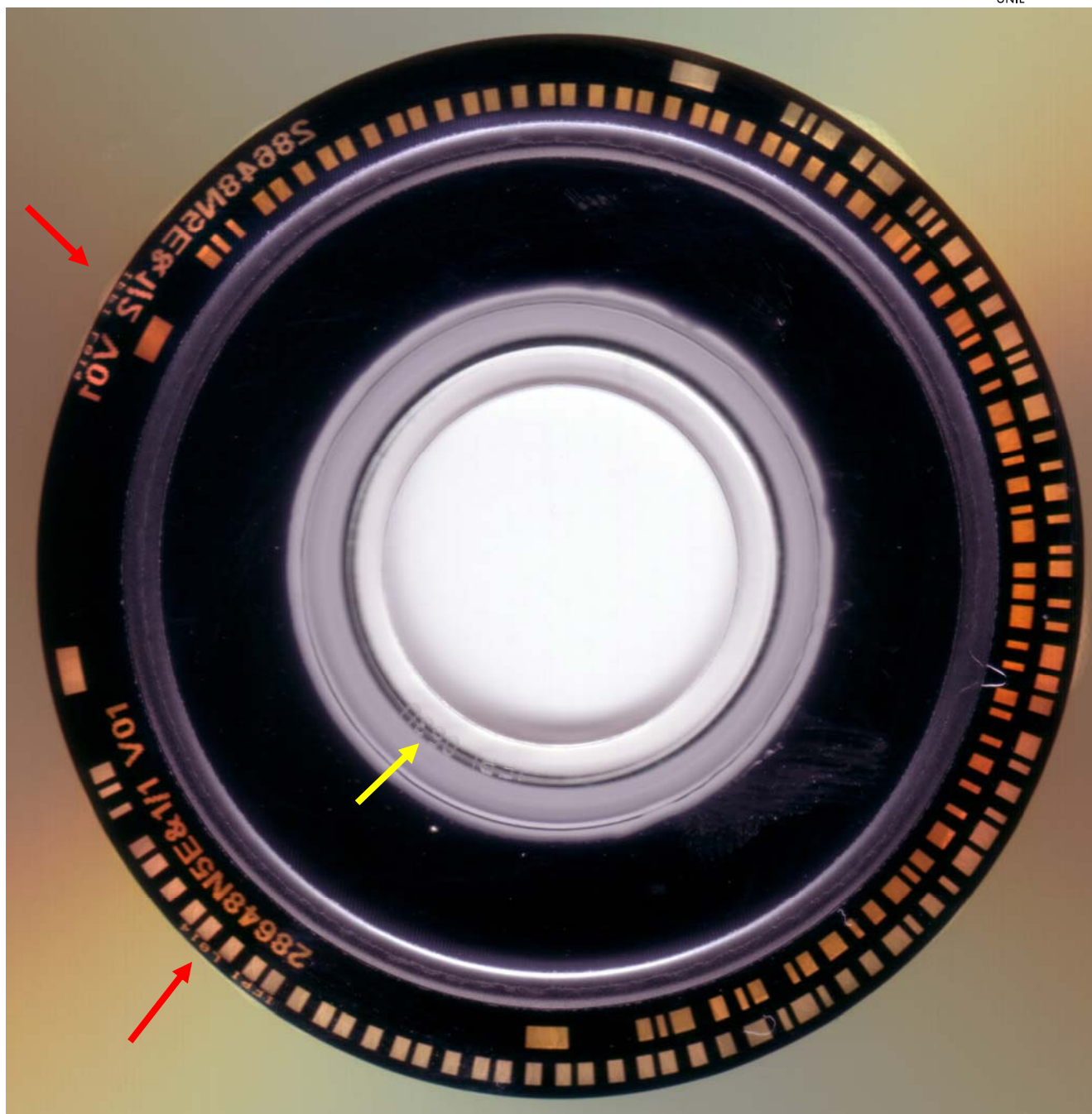
Na pirátských discích asijského původu bývají často přítomny asijské znaky i na středovém kroužku

PRAVÝ DISK

Obsahuje master kód (viz výše)

Dále obsahuje velké množství dalších údajů

Zobrazení středového kroužku originálního disku (nahore a vlevo):

Velké množství informací včetně obou SID kódů:

Červené šipky na obrázku nahore ukazují na master kódy (zrcadlově obrácené)

Žlutá šipka nahore (a zvětšení vlevo) označuje kód formy na středním transparentním (průsvitném kroužku).

Porovnávání přebalů

Provedení a kvalita přebalu založeného v krabičce, ve kterém je disk rozšiřován, nám může velmi významně napovědět, zda se jedná o legitimní rozmnoženinu či o padělek. Barevný přebal zavedených legitimních distributorů je tištěn hlubotiskem na křídovém hladkém papíře. Tisk je jasný i v případě malých písmen. Barevné obrázky jsou jasné a celý přebal je v obalu nosiče od kraje do kraje. Pokud je krabička průhledná, zadní strana přebalu je potištěna nabídkami dalších filmů. Naproti tomu rozšiřovatelé pirátských nosičů často kopírují originální přebaly na barevných kopírkách, při čemž dochází k tomu, že ofocený přebal je velikosti A4 a musí se ručně stříhat. Při tomto nepřesném stříhání přebal nepasuje do umělohmotného obalu, je kratší, strany jsou křivé, v některých případech jsou ušřížena písmena názvu filmu a dalšího tisku na přebalu. Je-li kopírováno na papíry stejné velikosti jako originální přebal, barvy na kopii často nedosahují až ke krajům a po obvodu přebalu je milimetrový bílý, či jinak barevný, proužek. Úroveň kopie přebalu záleží na použitém papíře a především kvalitě kopírky, vždy je však okopírovaný přebal méně kvalitní, než originál. Obrázky a písmo na kopii přebalu nejsou jasné jako při tisku, většinou jsou rozmazané a malá písmena nejsou k přečtení. Soutisk barev není tak dokonalý, jako na originálu. Na kopie bývá nejčastěji používán běžný „kancelářský“ papír, který není lesklý a hladký jako křídový papír. Objevují se však i kvalitnější kopie na lesklém papíře, tento papír však není tak silný jako papír originálních přebalů. Podobná pravidla platí i o tištěných pirátských přebalech vydaných titulů, kdy piráti jako předlohu použijí obrázek legitimního přebalu a ten potom tisknou. Přenosem se zhoršuje čitelnost nejmenších písmen a dochází k chybám při soutisku barev.

U předpremiérových pirátských titulů přebaly zhotovují sami piráti. Zpravidla využívají oficiální propagační materiály filmu (plakáty apod.); jako anotace filmu jsou kromě oficiálních sloganů využívány i recenze filmů. U lisovaných pirátských disků se piráti zpravidla snaží napodobit oficiální disky: používají proto běžně používaná loga a symboly, často však s různými chybami.

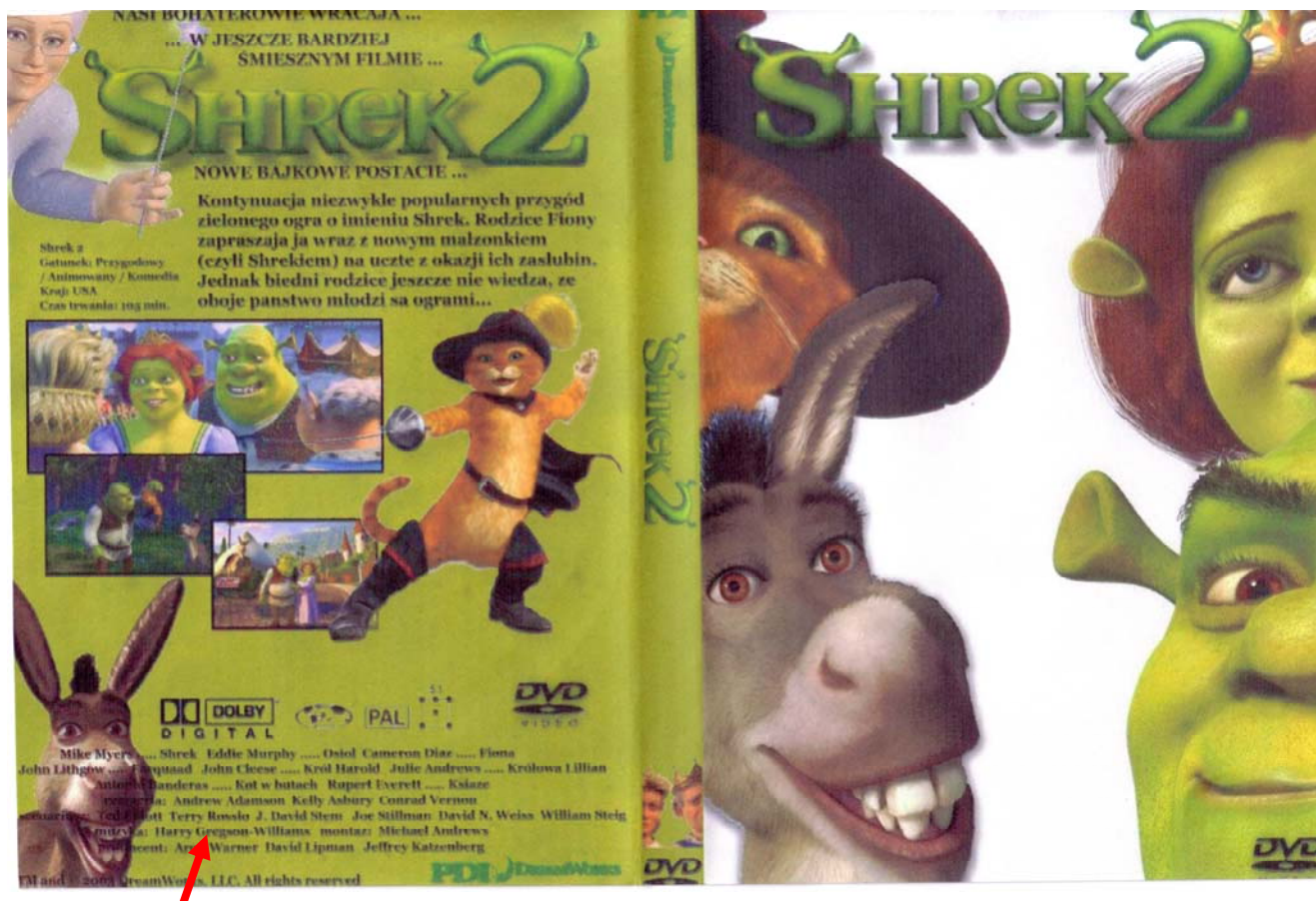
Pirátské lisované DVD disky ruského původu mají někdy na čelní straně přebalu zcela nahoře zlatý proužek s textem „COLLECTOR'S EDITION“ (zde se zlatý proužek nezobrazuje; je vidět pouze text)

Znak regionu ALL a znak normy NTSC

Texty a znaky poukazující na polskou lokalizaci padělku

Naproti tomu „amatérské“ přebaly se nesnaží kopírovat oficiální přebaly (zejména co do formátu kreditů = podílejících se tvůrců); přebal pak tvoří zpravidla amatérsky sestavené obrázky filmu, popis děje a podílejících se tvůrců.

Kredity tvůrců (tj. informace o autorech a hercích) nemají předepsanou formu. Zpracování přebalu je jasně amatérské, s využitím fotografií z filmu. Neobsahuje loga výrobce (výrobce), upozornění o autorských právech apod.

Pirátské přebaly se zjednodušeně dají poznat podle těchto znaků:

Na přebalu se vyskytuje znak regionu ALL, např.:

Naproti tomu legitimní disky vydávané v ČR obsahují zpravidla některý z těchto symbolů:

Nicméně, tento rozeznávací znak je velmi jednoduchý, a proto i piráti často používají symbol znázorňující region 2. Často se však dopouštějí různých omylů, např. v textu uvádí, že se jedná o normu NTSC, ale v logu je uvedena norma PAL; případně uvádí u regionu 2 normu NTSC (v regionu 2, tj. i v ČR se používá výhradně norma PAL):

Výřez pirátského přebalu (nahore) obsahuje symbol regionu 2 PAL, nicméně v textu je uvedeno, že se jedná o normu NTSC. Tento pirátský přebal výslovně obsahuje lokalizaci regionu 1 (určeno jen pro domácí užití v USA a Kanadě), avšak obsahuje symbol regionu 2 a disky s tímto přebalem jsou rozšiřovány v ČR (region 2).

Na pirátských přebalech dochází často k chybám v textu a značení nositelů práv. Dochází např. k tomu, že na přebalu DVD je logo jiného výrobce, než který je uveden v textu tzv. kreditů – tj. tvůrců a společností, podílejících se na vzniku filmu.

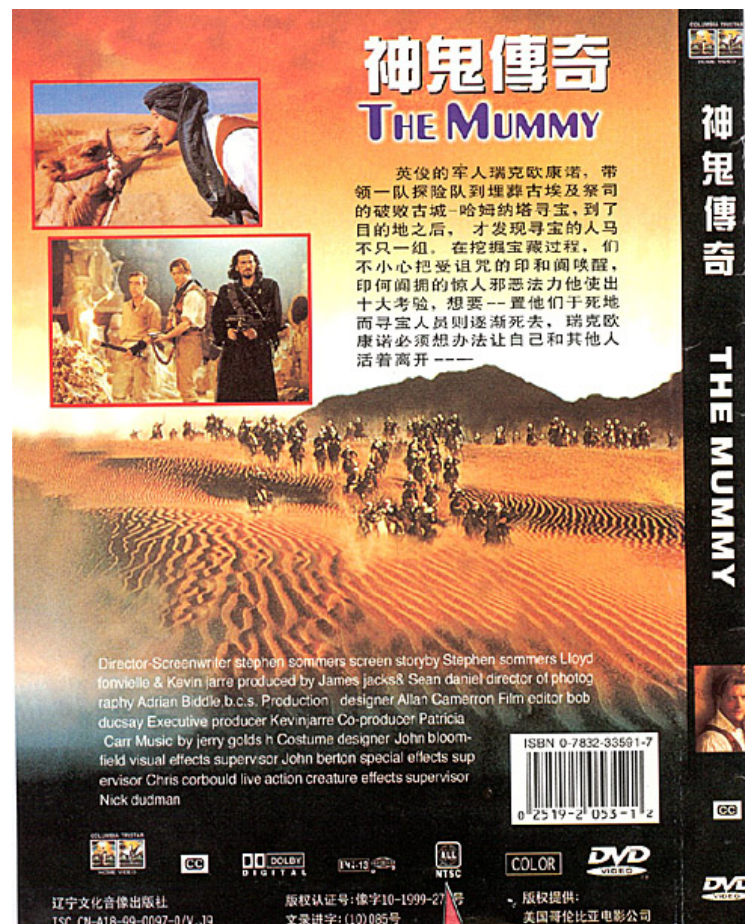
První výřez je z padělku: V textu se uvádí „UNIVERSAL PICTURES STUDIOCANAL AND MIRAMAX FILMS PRESENT WORKING TITLE“, ale na hřbetu přebalu je logo společnosti Columbia TriStar Home Video.

Druhý výřez je z originálu: V textu se uvádí „MIRAMAX FILMS/UNIVERSAL PICTURES/STUDIOCANAL AND WORKING TITLE“ a na přebalu jsou loga všech těchto společností.

Vypalované DVD-R disky jsou prodávány v krabičkách DVD s kopií přebalu, igelitových přebalech s obrázkem filmu či zjednodušeným přebalem nebo v papírových obalech bez přebalu. Jako podklad pro zhotovení kopie přebalu slouží jak přebaly legitimně vydaných disků, tak různé pirátské kompilace, od profesionálnějších tištěných (např. z ruských DVD) po více či méně amatérské, rozšiřované prostřednictvím Internetu. Takové přebaly jsou zpravidla tištěny na barevných inkoustových tiskárnách na obyčejný papír a jejich kvalita je oproti profesionálně tištěným přebalům výrazně nižší (špatná čitelnost, špatný soutisk barev, „ustřižený“ text či naopak bílé okraje apod.). Jedná-li se o kopii pirátského přebalu, přebírá kopie i znaky těchto přebalů a chyby v nich, např. znak regionu ALL, chyby v kreditech tvůrců a herců, tiskové chyby apod.

PIRÁTSKÝ PŘEBAL

- 'All' Region (znak je zvýrazněn pomocí šipky)
- Tisk informace o tvůrcích filmu a hlavních představitelích neodpovídá standardním způsobům studií
- V Evropě na legitimních discích neobvyklé asijské znaky
- Chybí informace o bonusech, které většina legitimních přebalů obsahuje

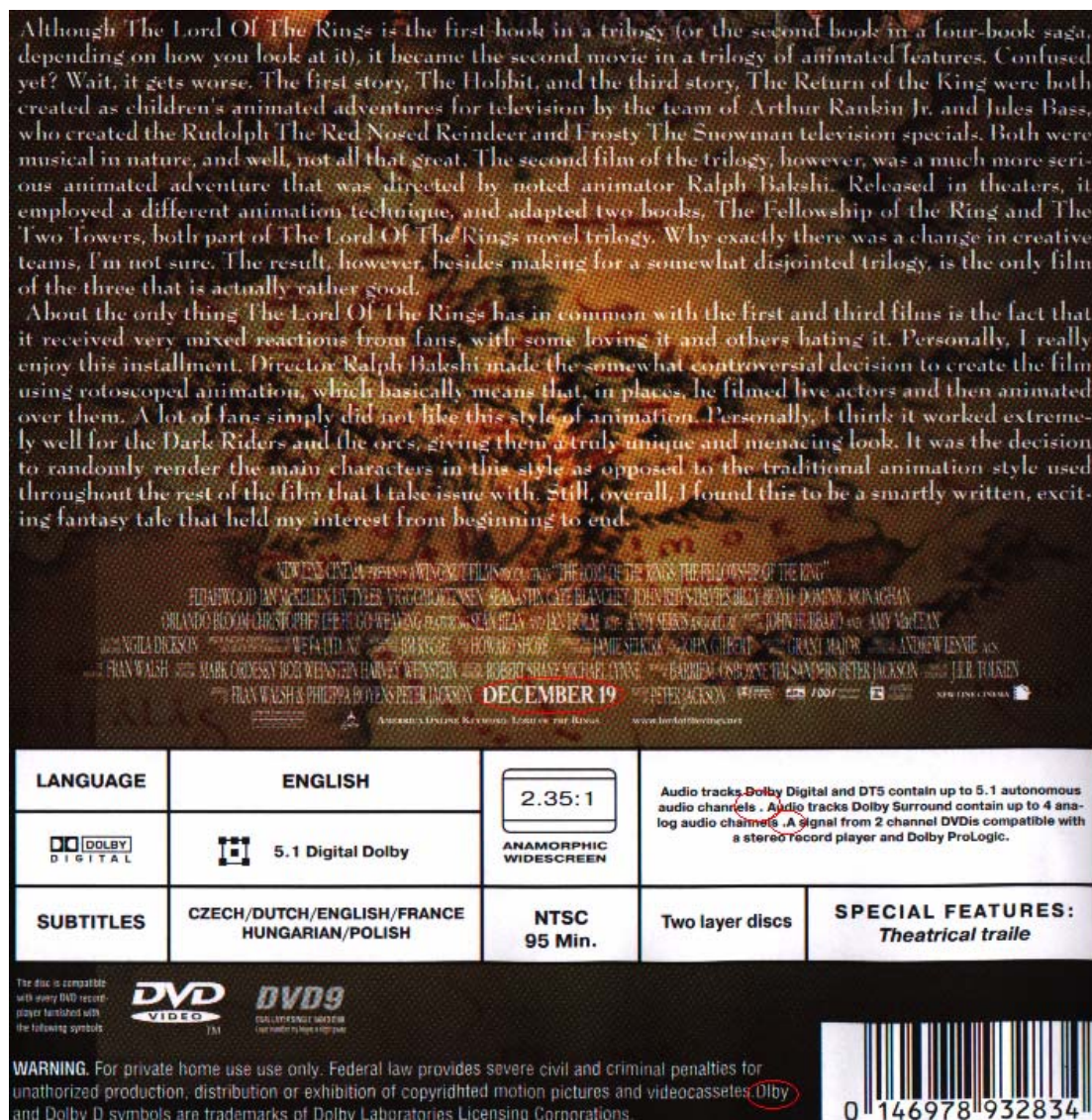
Poměrně zdařilý pokus o kopii.
Povšimněte si, že piráti rovněž otiskli logo
studia.

PRAVÝ PŘEBAL

- Je zřetelné označení Region 3 (zvýrazněno pomocí šipky)
- Disk by se měl prodávat v rámci příslušné zóny, jinak se pravděpodobně jedná o paralelní dovoz
- Tisk informace o tvůrcích filmu a hlavních představitelích odpovídá specifikovaným požadavkům (viz horní šipka)

Na přebalech dochází často k různým stylistickým a obsahovým chybám:

- Text na přebalu není stručný úvod do děje filmu či slogan jak je obvyklé na legitimních nosičích, ale jedná se o větší část rozsáhlejší recenze
- Je patrné, že kredity jsou součástí propagačních materiálů vztahující se k uvedení filmu v kinech
- Stylistické chyby – špatné umístění teček na koncích vět
- Chyba: Dlb místo Dolby

Prozkoumání obsahu

Heslovitě uvádíme základní skutečnosti, které jsou předmětem zkoumání obsahu disku. Obsah disků zkoumají specializovaná pracoviště – údaje se celosvětově předávají do centrály, kde jsou analyzovány zejména s ohledem na únik záznamů předpremiérových titulů, zjištění pirátských lisoven a odhalení distribučních cest. Z tohoto důvodu žádáme o předání alespoň jednoho vzorku toho kterého titulu ze zajištěných padělků DVD.

- Zdroj záznamu
- Místní warning – upozornění o autorských právech
- Uvedení distributora v záznamu
- Začátek, konec
- Jazyková verze
- Kvalita titulků
- Kvalita obrazu a zvuku
- Datum pořízení záznamu
- Vybavenost DVD
- Funkčnost menu

Seznam členů České protipirátské unie
Vzor kontrolního protokolu

V případě zájmu o spolupráci nás kontaktujte:

Česká protipirátská unie

<http://www.cpufilm.cz>

cpuilm@cpuilm.cz

Pobřežní 22, 186 00 Praha 8

Tel. 222 328 778, Fax 222 320 983

Zpracovala Mgr. Markéta Prchalová, výkonná ředitelka České protipirátské unie © ČPU 2004, 2003,
MPA 2002